

**МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ - ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВНЗ,
СПРЯМОВАНА НА ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ СТІЙКИХ
МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ**

Вірич С.О., Данильчук О.М.

(КП , ДонНТУ, м. Красноармейськ, Україна,)

E-mail: tpm@krasn.dn.ua

Студентство є соціально-професійною групою яка об'єднує молодь вищих навчальних закладів України і потенційно являє собою один із найголовніших рушіїв розвитку новітньої української державності. Студенти це майбутні фахівці, які будуть вирішувати долю усіх галузей виробництва і від того як вони формуються і виявляють себе у навчально-виховному процесі, залежать перспективи розвитку країни.

Вищі навчальні заклади мають готувати свідому національну інтелігенцію, сприяти оновленню і збагаченню інтелектуального генофонду нації, вихованню її духовної еліти, примножувати культурний потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів.

Сьогодні відбувається не просто відставання розвитку суспільної свідомості від потреб часу, а певною мірою деградація класичних моральних категорій, зростання дефіциту вихованості, особливо в молоді. Ця проблема не оминула й студентського середовища. Отже, виховання студентів – процес творчий, зорієнтований на проблеми, пов'язані зі специфікою вищого навчального закладу, на особливості регіону.

В ідеальній перспективі вищі навчальні заклади освіти мають стати школою саморозвитку, самоуправління, самодисципліни, свідомої відповідальності, співробітництва й творчості викладача й студента.

Виховання – процес цілеспрямованого систематичного формування особистості, зумовленого законами суспільного розвитку, дією об'єктивних і суб'єктивних чинників. У вихованні особистості беруть участь родина, навчально-виховні заклади, на нього впливають мікро- і макросередовище, соціально-політична та економічна ситуація в країні, засоби масової інформації, громадські організації та інше. Усе це робить процес виховання, з одного боку, більш керованим, оскільки існує чимало ефективних способів і засобів впливу на особистість, а з іншого – ускладнює управління ним, тому що важко інтегрувати всі фактори впливу, застерегти особистість від негативних впливів.

Поняття виховання, як базову категорію педагогіки, нині вживають у широкому і вузькому соціальному значенні слова, а також у широкому і вузькому педагогічному розумінні. У широкому соціальному значенні виховання, це передавання соціального досвіду, накопиченого людством

упродовж усієї історії, від старших поколінь молодшим. У вузькому соціальному значенні виховання – спрямований вплив на людину суспільних інститутів з метою передати певні знання, сформувати необхідні навички та вміння, гідну поведінку, наукові переконання, суспільні цінності, моральні та політичні орієнтири, життєві настанови і перспективи. У широкому педагогічному значенні виховання – цілеспрямований, організований і систематичний вплив вихователів, організованого соціального педагогічного середовища, з метою сформувати всебічно розвинену особистість. Поняття “виховання” в такому разі охоплює весь навчально-виховний процес

. У вузькому педагогічному значенні виховання – процес, спрямований на вирішення конкретних виховних завдань щодо формування, розвитку і професійної підготовки особистості. На певному етапі виховання життєві обставини потребують від людини володіти відповідними нормами поведінки. Колишні учні, а сьогодні студенти перших курсів розпочинають свою життєдіяльність у новій для них ситуації (незнайома раніше форма навчання, нове оточення, система взаєностосунків та інше.). За допомогою викладачів, куратора своєї навчальної групи вони мають своєчасно і безболісно пройти адаптаційний період, засвоїти новий стиль життя та нормативні правила, які потрібно виконувати. З цього починається виховна робота. Також одною із найголовніших цілей які поставлені перед викладачами є формування у студентів цілі самовиховання.

Самовиховання – “вищий етап виховного процесу, систематична й свідомо індивідуальна діяльність людини, спрямована на вироблення в собі бажаних фізичних, розумових, моральних, естетичних якостей, позитивних рис волі й характеру, усунення негативних звичок”. Провідним компонентом змісту самовиховання є формування вольових і моральних якостей. Потреба у самовихованні – вища форма розвитку особистості.

Формування всебічно розвиненої особистості майбутнього фахівця вимагає здійснення цілеспрямованої виховної роботи в різних напрямках: моральному, правовому, екологічному, трудовому, економічному, естетичному та ін.

Реалізація змісту і завдань кожного з означених напрямів передбачає врахування специфіки майбутньої професійної діяльності фахівців, необхідних для цього людських і професійних якостей. У процесі формування майбутніх спеціалістів чільне місце належить моральному вихованню.

Моральне виховання – виховна діяльність вищого навчального закладу, спрямована на формування у студентів стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі ідеалів, норм і принципів моралі, участі у практичній діяльності.

Мораль, будучи формою суспільної свідомості, яка представляє сукупність принципів, вимог, норм і правил, регулює поведінку людини у всіх сферах її суспільного життя. Регулювання поведінки здійснюється двома способами: зовнішнє регулювання, яке ґрунтується на моральних нормах відповідно до громадської думки та внутрішнє регулювання в основі якого

моральність (реалізація особистістю своїх моральних установок, принципів, тобто моральна практика); моральна свідомість (моральні погляди та оцінки); моральні почуття (стійкі переживання людини, які зумовлюють її вольові реакції, ставлення до себе, до інших людей, тощо); моральні переконання (пережиті та узагальнені моральні принципи, норми). У моральній поведінці особистості виявляється і зовнішня, і внутрішня саморегуляція. Тому саме завдяки моральному вихованню перебудовується сама людська особистість відповідно до моральних цінностей, які віддзеркалюють суспільні відносини, правила та норми поведінки людей.

В умовах вищого навчального закладу честь кожного студента полягає в тому, щоб виховувати в собі високі моральні якості, досягти значних успіхів в оволодінні своєю спеціальністю, долати особисті недоліки.

Водночас молода людина не повинна залишатися байдужою до негативного у поведінці своїх товаришів, однокурсників. Адже професійна честь – це честь усієї групи, всіх хто обрав саме цю професію. Найефективнішим методом формування у студентів необхідних етичних якостей є особистий приклад викладача. Важливо також враховувати й те, що основи професійної етики формуються у професійній діяльності, у безпосередньому контакті з професією.

На сучасному етапі розбудови української держави важливого значення набуває формування почуття патріотизму, національної свідомості студентської молоді як запоруки її активної участі в соціально-економічній діяльності. Також у вищих навчальних закладах велику роль грає формування правової культури серед студентів.

Правове виховання є важливою складовою частиною ідейно-політичного та морального виховання громадян. Поряд з цим правове виховання по поставленій меті дуже наближене до формування правового світогляду, правової свідомості та правової культури. Виховання молоді, в дусі патріотизму, свідомого відношення до праці, високої культури, нетерпимості до явищ, що суперечать нормам моралі, передбачає формування у підростаючого покоління правової культури та правової свідомості.

Ця культура передбачає глибоку повагу до правової основи держави і суспільного життя, розуміння соціальної ролі права і переконання в необхідності точного дотримання його норм і принципів. Ігнорування закону, протиставлення прав і обов'язків, свідчить про відсутність належної правової культури, і тим самим про відсутність належного правового виховання сучасної молоді. Якщо підходити до проблеми правового виховання з врахуванням сучасних досягнень суспільствознавчих наук, а особливо соціальної психології, то стає очевидним, що правове виховання – тривалий в просторі і часі процес, який не може не відбутися без протиріч. В цьому процесі приймають участь всі громадяни протягом всього свого життя в якості вихованців та вихователів – в залежності від ролі яку вони виконують. Тому стан правової вихованості, досягнутий будь-яким суб'єктом – тільки

момент цього процесу, а діяльність по правовому вихованню – необхідна, важлива сторона цього процесу.

Своєрідність правового виховання полягає в тому, що воно є ніби завершальним, але не в плані закінчення виховного процесу, який для кожного суб'єкту припиняється з його існуванням. Мова йде про те, що правосвідомість накладається на певні, вже сформовані потреби, схильності, звички, інтереси, цінності, “вбирає” їх та містить свої власні правові цінності. В свою чергу в правосвідомості виникають нові цінності, надбані у відповідності із законом зростання потреби. Правове виховання повинно складатися так, щоб молоді люди не концентрувались на заучування правових вимог, а використовували отримані знання в навчальній, трудовій, громадській діяльності. Правове виховання розглядають у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні воно характеризується як вплив усіх правових чинників суспільного життя, у тому числі й правової системи, на формування індивідів і колективів людей з певними правовими якостями, що відповідають досягнутому в суспільстві рівню правової свідомості та правової культури. У вузькому розумінні – це цілеспрямований, повсякденний, систематичний вплив юридичної теорії та практики на свідомість людей з метою виховання у них відповідного рівня правової свідомості, культури та зразкової правомірної поведінки. Процес правового виховання охоплює суб'єкти та об'єкти, основні вимоги і мету.

До суб'єктів правової виховної діяльності відносять органи держави, громадські організації, трудові колективи, їх посадових і службових осіб, окремих громадян. Об'єктом правового виховання є свідомість людини її інтелект і здатність сприймати, оцінювати і здійснювати певні правові явища.

Метою правового виховання є: формування правосвідомості громадян і підвищення на цій основі їхньої правової культури; виховання поваги до права, щоб його вимоги стали особистим переконанням кожної людини, а повсякденне додержання юридичних норм – звичкою; знайомлення громадян з питаннями державно-правового будівництва, підвищення їхньої соціальної та політико-правової активності; допомога їм в оволодінні всією сукупністю юридичних знань із різних галузей і сфер функціонування права; сприяння ефективній роботі механізму правового регулювання.

Основними вимогами до право-виховної роботи є: набуття людиною основ правових знань; необхідність формування у свідомості людини переконань, настанов, мотивів активної правомірної поведінки; формування у людей соціально-комунікативних якостей особистості, тощо.

Вдосконалення правового та морального виховання студентів вимагає розуміння педагогами цієї роботи, систематичного підвищення ними рівня своєї педагогічної майстерності, використання сучасних наукових досягнень, поширення й упровадження передового педагогічного досвіду.